

Ontwerp startbeslissing signaalgebied

GROTE WATERSTRAAT - WATERKREKEL (SG_R3_NET_35)

HERSELT, HULSHOUT

STATUS/VERSIE: goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 31/03/2017

LEESWIJZER

Op 31/03/2017 nam de Vlaamse Regering een beslissing over de vervolgstappen (vervolgtraject en beleidsopties) voor dit signaalgebied. Deze beslissing kadert in de uitvoering van de conceptnota (VR 29 maart 2013) met de aanpak voor het vrijwaren van het waterbergend vermogen in kader van de korte termijnactie van het groenboek Beleidsplan Ruimte Vlaanderen.

Deze fiche beschrijft voor het signaalgebied “Grote Waterstraat - Waterkrekkel” de gekozen beleidsopties (ontwikkelingsperspectief) en het vervolgtraject op basis van een ontwerp-startbeslissing, zoals voorbereid door de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid.

Hoofdstuk 1 geeft een algemene situering van het signaalgebied weer en hoofdstuk 2 motiveert de afbakening van het signaalgebied. Hoofdstuk 3 beschrijft de overstromingsgevoeligheid van het signaalgebied en in hoofdstuk 4 worden de diverse visies op dit gebied besproken.

Hoofdstuk 5 omvat een korte weergave van het overleg dat met de betrokken lokale besturen gevoerd werd.

In hoofdstuk 6 wordt aangegeven voor welke beleidsoptie(s) gekozen is/zijn en welk instrument en/of initiatiefnemer hieraan gekoppeld zijn. Naargelang de rol van het signaalgebied voor het behoud van waterbergend vermogen en het algemeen beoordelingskader, zoals opgenomen in de omzendbrief LNE/2015/2, om nieuwe ontwikkelingen in overstromingsgevoelig signaalgebied te beoordelen, werd een keuze gemaakt tussen de volgende 3 opties:

1. Optie A - beperkte randvoorwaarden (type infiltratie, waterconservering,..)
indien de bestemming compatibel blijkt met het waterbergend vermogen, eventueel mits beperkte randvoorwaarden (bv voor infiltratie of waterconservering);
2. Optie B - maatregelen met behoud van bestemming (type overstromingsvrij bouwen)
indien er een overstromingskans bestaat maar de bestemming compatibel kan zijn met het waterbergend vermogen mits overstromingsvrij bouwen;
3. Optie C - vrijwaren van bebouwing
indien de bestemming niet compatibel is met het waterbergend vermogen en vrijwaren van bebouwing op basis van de overstromingskans aangewezen is.

Hoofdstuk 7 omvat de conclusies voor het signaalgebied en geeft de richting weer op basis waarvan de omzendbrief “Richtlijnen voor de toepassing van de watertoets bij het vrijwaren van het waterbergend vermogen in signaalgebieden” in dit gebied toegepast moet worden. In dit hoofdstuk is ook de beslissing van de Vlaamse Regering van 31/03/2017 opgenomen.

De conceptnota, de omzendbrief en de beslissing van de Vlaamse Regering van 31/03/2017 zijn terug te vinden op www.signaalgebieden.be.

1 Situering

1.1 Algemeen

Gemeente(n): Herselt, Hulshout

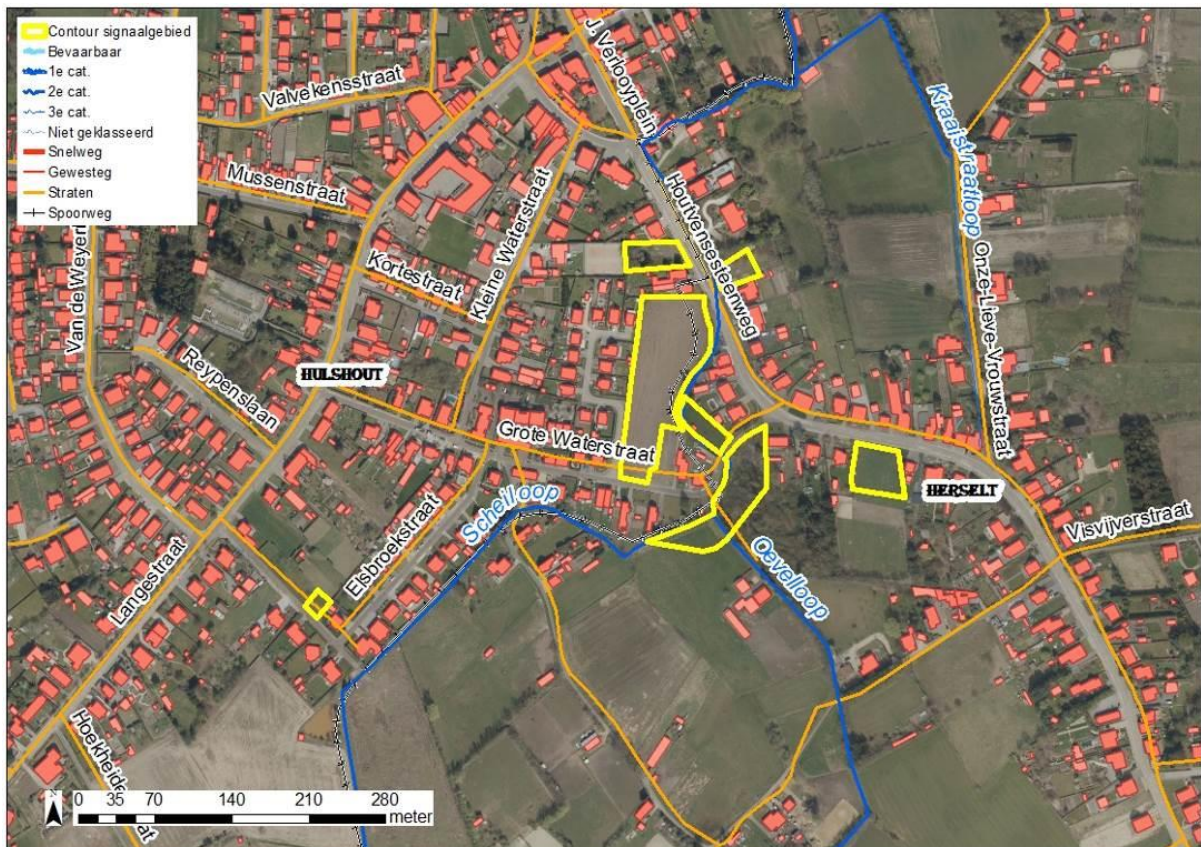
Provincie(s): Antwerpen

Ligging: Het signaalgebied is gelegen op de grens Houtvenne (Hulshout) - Ramsel (Herselt), langs de Grote Waterstraat, de verkaveling Waterkrekel en de Strokapelstraat/Houtvenseseenweg.

Bekken: Netebekken

Betrokken waterlopen: De grens tussen Houtvenne en Ramsel, waarlangs het signaalgebied gelegen is, wordt gevormd door de Scheiloop, een waterloop van 2de categorie.

Oppervlakte: 1,88 ha

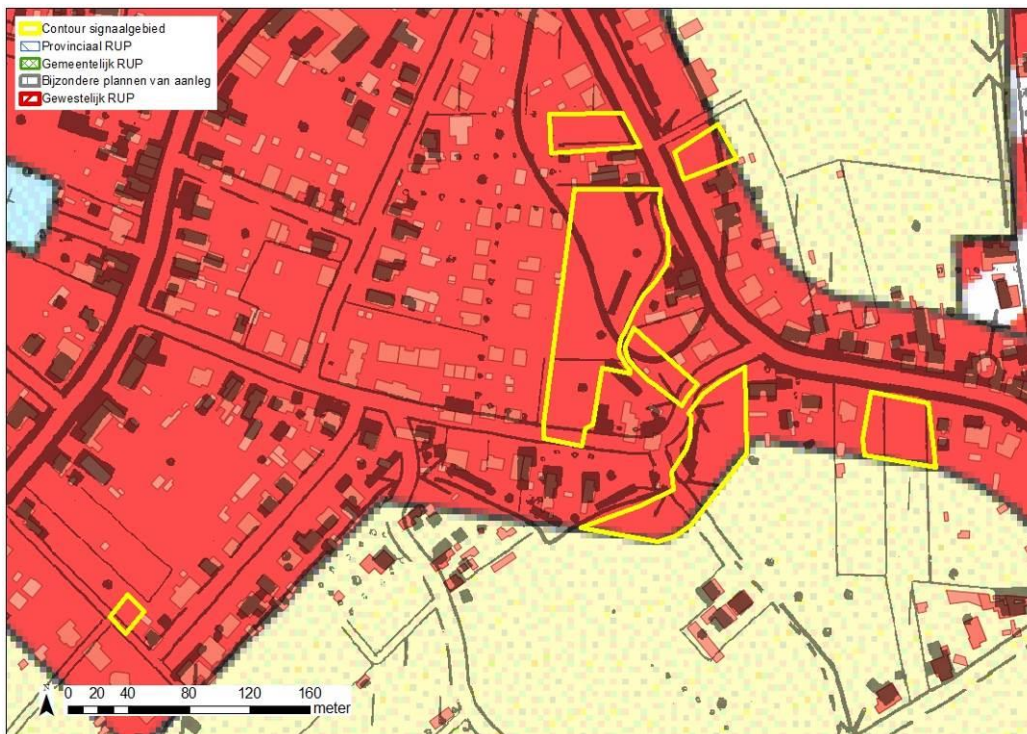
Figuur: situering signaalgebied op orthofoto (medio 2015) met aanduiding van gewestwegen, straten, waterlopen en de bebouwingstoestand volgens het Grootchalig Referentiebestand GRB. Bronnen: AGIV, GRB Raadpleegdienst via wms (toestand 2015-04-20).

Huidige planologische bestemming:

Woongebied

Globale beschrijving:

Akker, weiland en ruigte/bos langsheen de Scheiloop. De percelen langs de Strokapelstraat/Houtvenseseenweg zijn grotendeels braakliggend.

Figuur: situering signaalgebied op gewestplan met aanduiding van goedgekeurde BPA's en RUP's en weergave van de bebouwingstoestand volgens het Grootschalig Referentiebestand GRB. Bronnen: Ruimte Vlaanderen en AGIV, GRB Raadpleegdienst via wms (toestand 2015-04-20).

2 Selectie en afbakening signaalgebied

Op 12/11/2014 werd voorliggend signaalgebied door de Algemene Bekkenvergadering Netebekken geselecteerd voor opname in de prioritair te onderzoeken signaalgebieden. De motivatie voor opname is als volgt:

Het betrof een effectief overstromingsgevoelig gebied van (oorspronkelijk) bijna 2,4 ha in een niet-ontwikkelde harde gewestplanbestemming.

De afbakening van het signaalgebied werd tijdens het gevoerde overleg besproken. Kleine snippers, openbaar domein (delen van straten, berm, ...) en ondertussen ontwikkelde percelen werden uit de oorspronkelijke, GIS-matig afgebakende contour van het signaalgebied geschrapt.

Uiteindelijk blijven er nog 7 clusters (3 in Hulshout, 4 in Herselt) over, gaande van 3 tot 81 are, met een totale oppervlakte van 1,9 ha.

3 Watersysteem

3.1 Overstromingsrichtlijn¹

3.1.1 OVERSTROMINGSGEVAARKAART

In het kader van de Europese Overstromingsrichtlijn (ORL) werden overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten opgesteld aan de hand van hydraulische modellen. De overstromingsgevaarkarten zijn de kaarten die de 'fysische eigenschappen' van de overstromingen beschrijven zoals de overstromingscontouren, waterdieptes en stroomsnelheden. De overstromingsgevaarkarten geven geen informatie wat betreft de gevolgen, de kwetsbaarheid voor of het risico van de overstromingen.

De ORL stelt dat 3 scenario's in beschouwing dienen te worden genomen voor de overstromingskaarten: kleine kans op overstromingen (terugkeerperiode van grootteorde 1000 jaar of een uitzonderlijke gebeurtenis), middelgrote kans op overstromingen (terugkeerperiode van grootteorde 100 jaar) en grote kans op overstromingen (terugkeerperiode van grootteorde 10 jaar).

Vermits het niet zinvol is om voor elke waterloop hydraulische modellen op te stellen, werd in Vlaanderen de basiskaart hydrografisch netwerk opgesteld die alle waterlopen omvat waarvoor de overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten werden opgesteld. De basiskaart hydrografisch netwerk werd opgesteld volgens het principe dat alle waterlopen met een potentieel significant overstromingsrisico en waterlopen die water afvoeren van waterlopen met een overstromingsrisico meegenomen worden. Daarnaast werd ook de volledige kustlijn beschouwd.

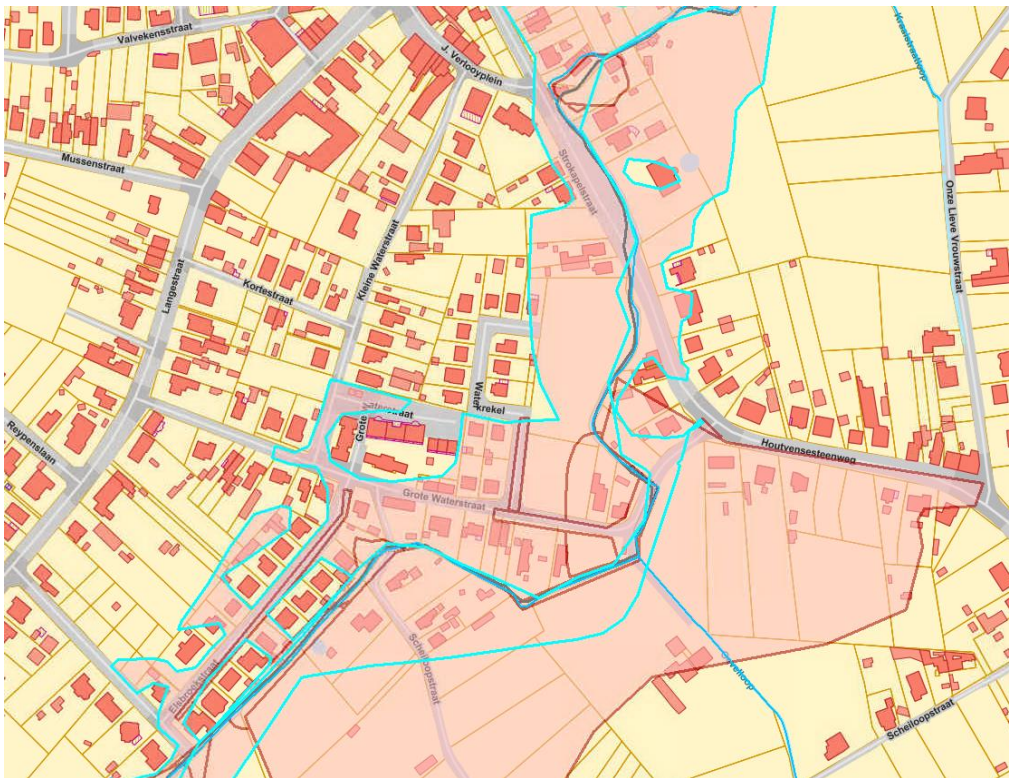
Wanneer er geen gemodelleerde overstromingsgevaarkarten beschikbaar zijn wordt enkel de kaart van de Recent Overstroomde Gebieden (ROG) weergegeven². De kaarten geven steeds de huidige situatie weer en houden geen rekening met mogelijke of geplande ingrepen.

Voor het gebied zijn geen overstromingsgevaarkarten opgemaakt, zodat er geen zicht is op een (theoretische) overstromingsoppervlakte bij verschillende terugkeerperioden.

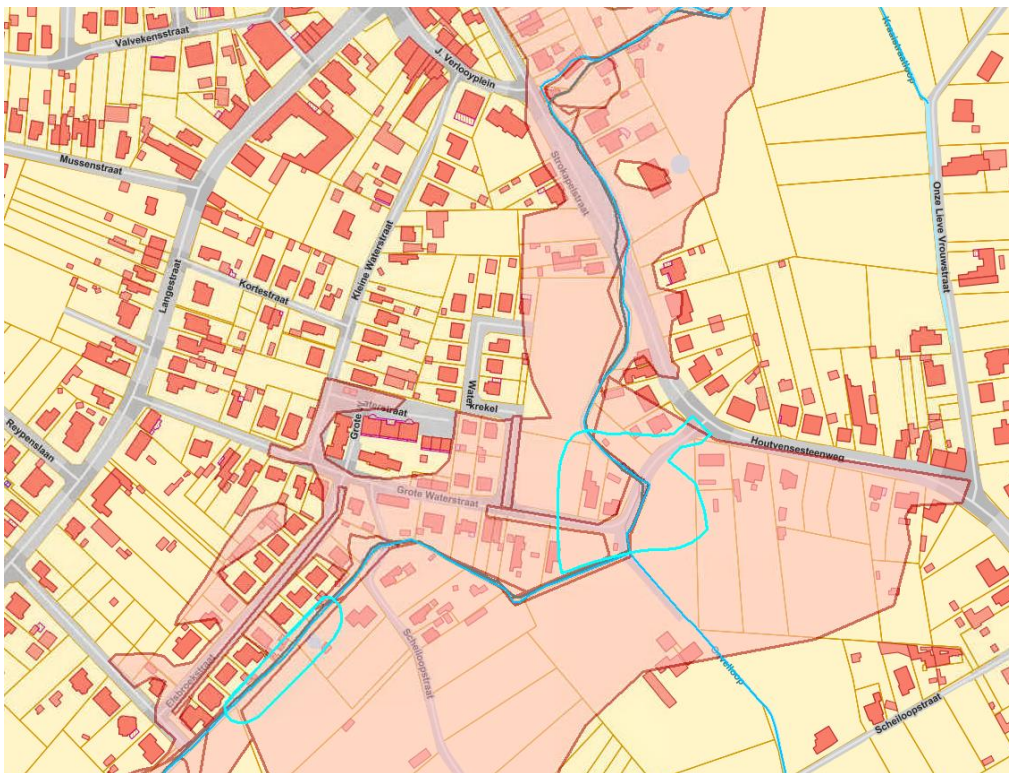
Sinds 1998 is het gebied 3 keer ingetekend in het kader van de inventarisatie van overstromingen. Opvallend hierbij is dat in 1998 vooral het noordelijk deel is overstroomd, terwijl in 2010 eerder het zuidelijk deel, vooral op grondgebied Herselt. In 2003 waren de overstromingen veel beperkter (zie onderstaande figuren).

¹ Richtlijn 2007/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2007 over beoordeling en beheer van overstromingsrisico's. Deze richtlijn werd omgezet in het decreet Integraal Waterbeleid op 16 juli 2010.

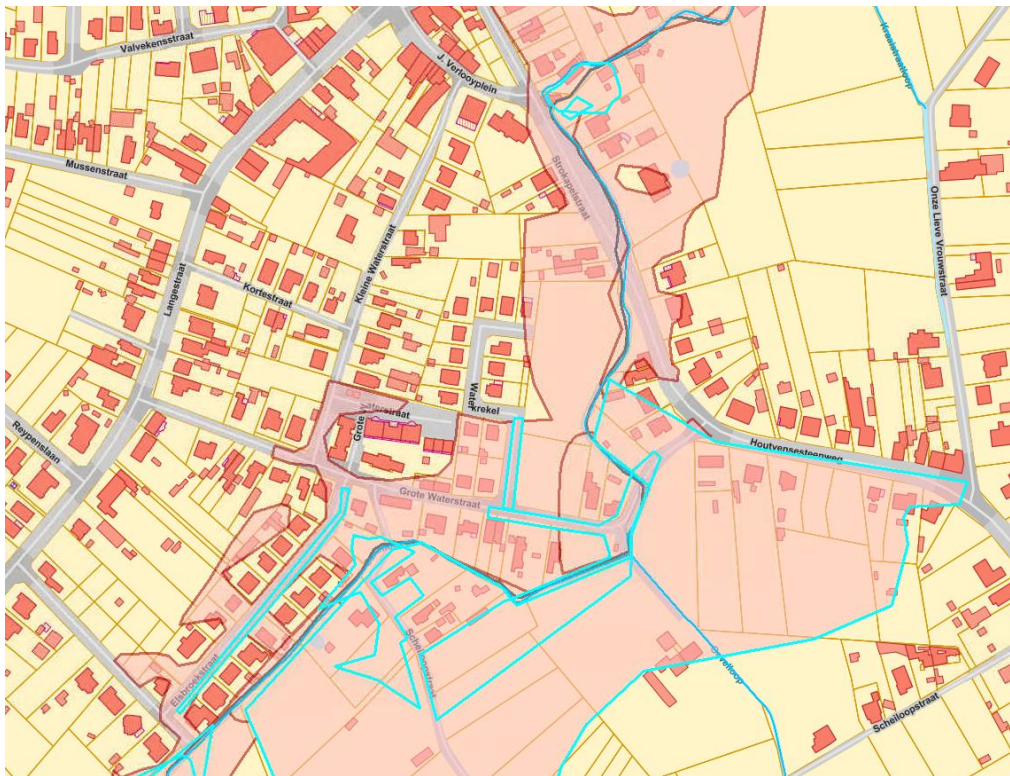
² gebiedsdekkende afbakening van alle effectief overstroomde gebieden in Vlaanderen in de periode 1988 tot heden

Figuur: de blauwe lijnen op onderstaande kaarten geven de overstromingscontour uit september 1998 weer. De huidige ROG kaart is de som van alle intekeningen (totale roos ingekleurde oppervlakte).

Figuur: de blauwe lijnen op onderstaande kaarten geven de overstromingscontour uit 2003 weer. De huidige ROG kaart is de som van alle intekeningen (totale roos ingekleurde oppervlakte).

Figuur: de blauwe lijnen op onderstaande kaarten geven de overstromingscontour uit november 2010 weer. De huidige ROG kaart is de som van alle intekeningen (totale roos ingekleurde oppervlakte).

3.1.2 KLIMAATTOETS

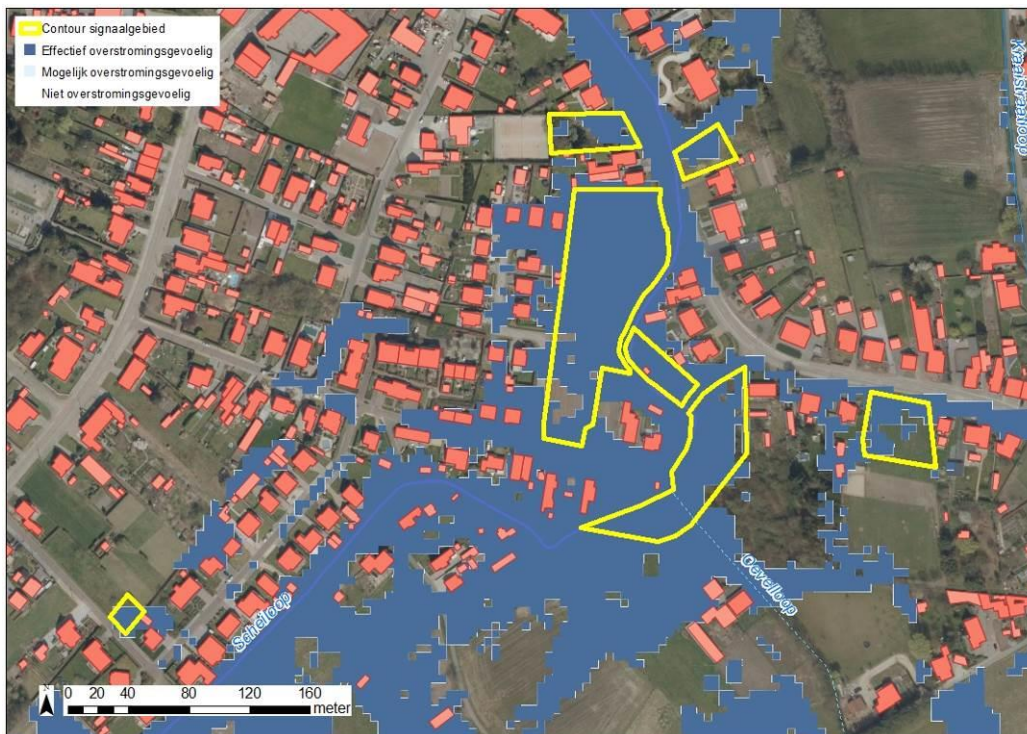
De Overstromingsrichtlijn vraagt om bij het voorkomen of beperken van mogelijk negatieve gevolgen van overstromingen rekening te houden met o.a. de invloed van klimaatverandering. Onderstaande kaarten met klimaatprojectie werden opgemaakt in kader van de orbp-studie van VMM-AOW^[3] en geven niet alleen de overstromingskans (bij gemiddelde klimaatprojectie) maar ook de overstromingsdiepte (bij hoge klimaatprojectie). Vanuit het no regret principe lijkt het aangewezen om adaptief bouwen of waterbestendig bouwen af te stemmen op toekomstige overstromingshoogtes met hoge klimaatprojectie.

Vermits de betrokken waterloop geen deel uitmaakt van de ORBP-studie, is er voor dit signaalgebied geen klimaattoets beschikbaar.

3.2 Bespreking watersysteem

Het gebied is aangeduid als effectief overstromingsgevoelig op de watertoetskaarten.

^[3] "Onderbouwing van het overstromingsrisicobeheerplan voor de onbevaarbare waterlopen, VMM, 2013"

Figuur: watertoetskaart van het signaalgebied op recente orthofoto (medio 2015) met aanduiding van de overstromingsgevoelige gebieden (lichtblauw = mogelijk overstromingsgevoelig; donkerblauw = effectief overstromingsgevoelig), volgens Ministerieel Besluit dd. 1/6/2014. Weergave van reeds goedgekeurde signaalgebieden in de omgeving.

De provincie Antwerpen bevestigt het vermoeden van de gemeenten dat minstens een deel van de waterproblematiek te wijten is aan inbuizingen van de waterloop. Technische ingrepen kunnen bijgevolg een positief effect hebben op de overstromingsproblematiek.

Het model toont echter aan dat na verbreden/verwijderen van de duikers de overstromingsproblematiek nog steeds aanwezig zal blijven. Een aantal percelen zal nog steeds overstromen bij T100, en zelfs bij T10 (zie onderstaande figuren).

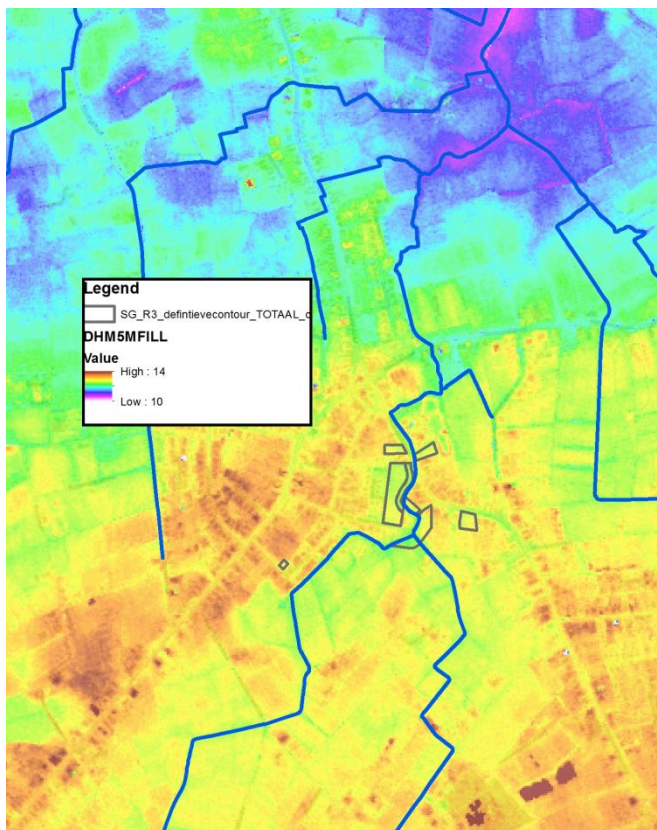
Figuur: modellering bestaande toestand (rood) en toestand na verbreden/verwijderen duikers (groen) bij T100 (groene laag ligt op rode laag maw alles wat groen ziet, moet ook als rood beschouwd worden).

Figuur: modellering bestaande toestand (rood) en toestand na verbreden/verwijderen duikers (groen) bij T25 (groene laag ligt op rode laag maw alles wat groen ziet, moet ook als rood beschouwd worden).

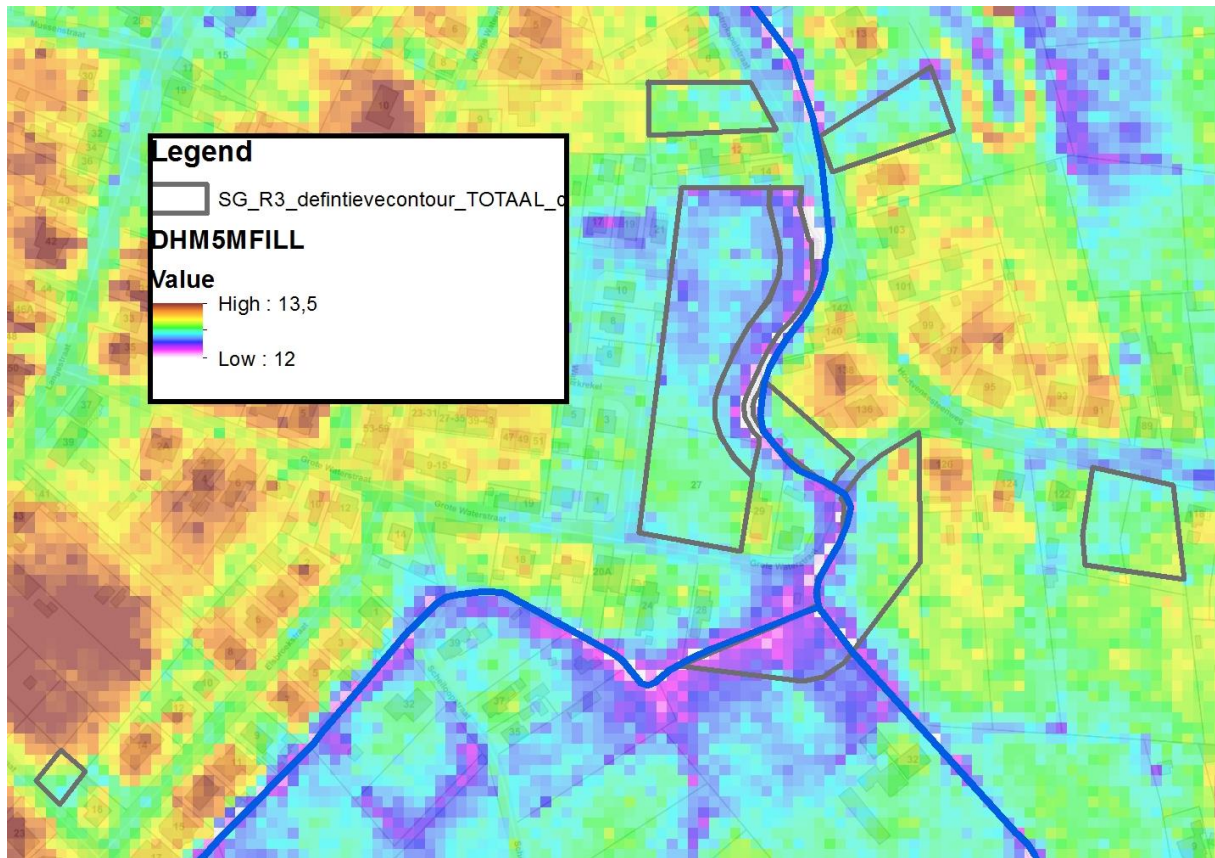

Figuur: modellering bestaande toestand (rood) en toestand na verbreden/verwijderen duikers (groen) bij T10 (groene laag ligt op rode laag maw alles wat groen ziet, moet ook als rood beschouwd worden).

Uit het digitaal hoogtemodel wordt duidelijk dat het ruimere gebied afstroomt van zuid naar noord. De laagstgelegen delen bevinden zich ten noorden van Houtvenne, ter hoogte van de monding van de Peerdsloop. Het vergroten van de doorvoer thv het signaalgebied zou in het slechtste geval ook een risico kunnen inhouden voor het afwaarts gelegen gebied. Wanneer ingezoomd wordt op het signaalgebied, is de vallei van de Scheilooop duidelijk zichtbaar.

Figuur: Digitaal hoogtemodel ter hoogte van de ruimere omgeving

Figuur: Digitaal hoogtemodel ter hoogte van het signaalgebied

4 Gebiedsvisie

4.1 Visie Integraal Waterbeleid

Zie hoofdstuk 3.2

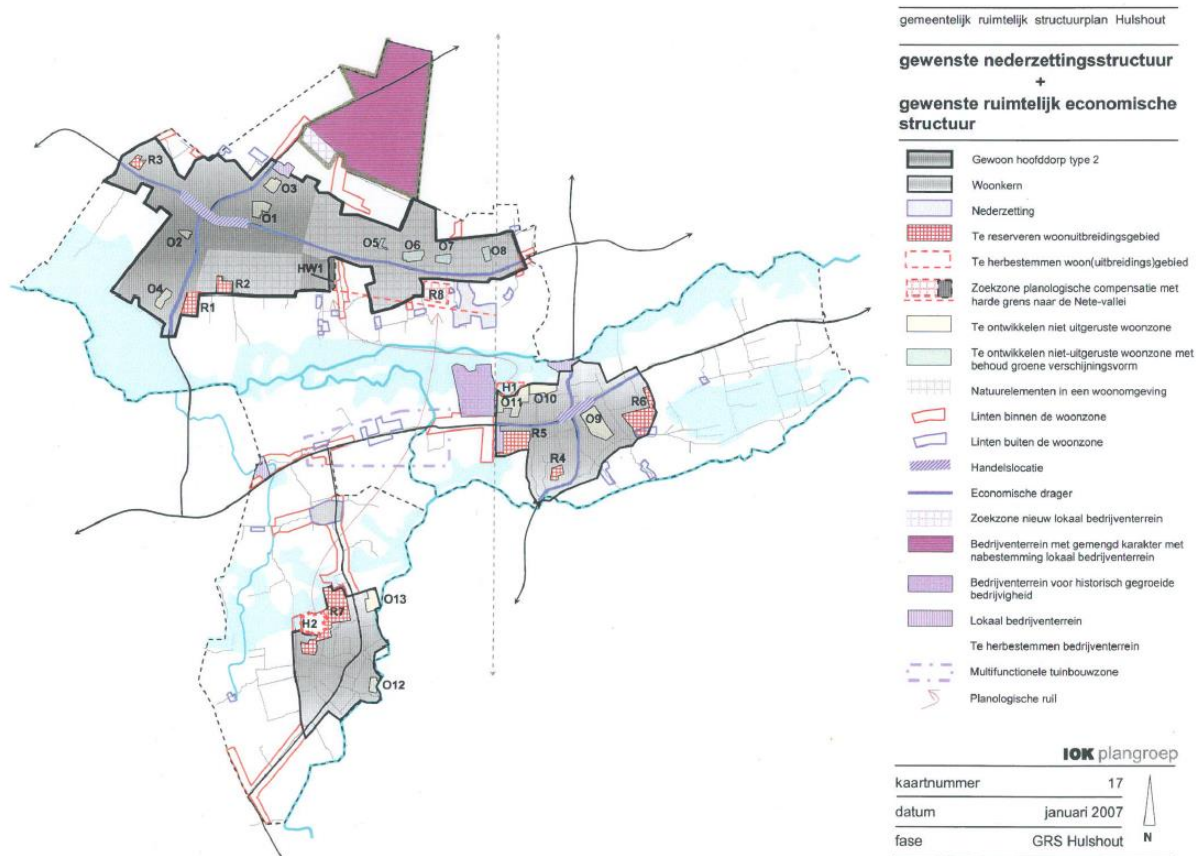
4.2 Ruimtelijke visie (structuurplannen ed.)

De gemeente Hulshout is van oordeel dat een gedeelte van de percelen B 467F en 467F2 in aanmerking komt voor ontwikkeling. Enkel tijdens de overstromingen van 98 zijn de percelen volledig overstroomd. Bij de overstromingen van januari 2003 is slechts een klein gedeelte van deze percelen overstroomd. In 2010 is enkel de straat overstroomd. Daarom lijkt volgens de gemeente het voorzien van een ruime oeverzone langs de Scheilooop de waterveiligheid te kunnen garanderen.

Het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan van Hulshout bevat volgende passage over het gebied (p.120):

“O12 Houtvenne. N de Grote Waterstraat: In dit gebied plant de Zonnige Kempen een nieuwe sociale woonwijk van huurwoningen. Gezien de centrale ligging kan het gebied verder met sociale projecten worden afgewerkt. Het gebied is naast de Scheilooop gelegen. En ligt in ROG en risicozone voor overstromingen (niet in NOG). Voor een gedeelte van het gebied werd reeds een watertoets uitgevoerd in het kader van een verkavelingsaanvraag. Deze was gunstig, op voorwaarde dat preventieve maatregelen genomen werden voor de veiligheid. Voor het gebied dienen dus minimaal

maatregelen worden getroffen ivf de watertoets. Indien geen compenserende maatregelen kunnen worden getroffen in de vallei, kan dit gebied niet ontwikkeld worden. Dit moet eveneens bekeken worden op niveau van (deel)bekken.”

Figuur: Kaart 17 uit het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan Hulshout

De gemeente geeft aan dat de verwijzing naar een project van Zonnige Kempen op dit moment niet (meer) actueel is, maar voor dat het verhaal uit het GRS voor het overige nog steeds klopt.

Op p.107 van het GRS (Herselt) zijn recent overstroomde gebieden waaronder de Scheilooop thv Houtvenne nominatief opgenomen als aandachtsgebied inzake structuurbepalende ecologische processen (winteroverstroming).

Voor de gemeente Herselt is de momenteel beschikbare info onvoldoende om een herbestemming te verantwoorden. De gemeente wijst er op dat er over de oorzaken van de overstromingen en over het grote verschil in geïnventariseerde contouren tussen de verschillende jaren geen volledige duidelijkheid is. Tijdens het overleg op 23 mei geeft de gemeente een aantal voorbeelden van technische mankementen tijdens overstromingsevents (boomstronken in riolering, riolering die nauwelijks halfvol was op het moment van overstromingen, etc.). Bovendien zijn er volgens de gemeente naast ingrepen die gericht zijn op de afvoer (verwijderen of vergroten overwelvingen) ook ingrepen nodig in het gebied opwaarts het woongebied.

4.3 Lopende initiatieven

Geen

5 Historiek overleg lokale besturen

Bij de screening van de relevante signaalgebieden en de opmaak van de ontwerp-startbeslissingen werden naast de lokale besturen ook andere relevante instanties uitgenodigd.

- Gemeente Hulshout (Luc Van Roie, Wouter Veraghtert) aanwezig op vooroverleg prioritering signaalgebieden reeks 3 op 11/09/14 te Geel;
- Gemeente Hulshout (Luc Van Roie) aanwezig op ambtelijke goedkeuring prioritering reeks 3 op 03/10/14;
- Goedkeuring prioritering reeks 3 door algemene bekkensvergadering op 12/11/2014 (schepenen Joost verhaegen van Hulshout, en schepenen Martine Peeters en Christiane Van Thielen van Herselt aanwezig);
- Eerste bespreking signaalgebieden op 07/07/2015 te Herselt. Aanwezig: bekkensecretariaat (Tom Gabriels), Ruimte Vlaanderen (Geert Stichelbaut), gemeente Herselt (Martine Peeters, Christiane Van Thielen, Marc Van den Bruel, Stephanie Joos), provincie Antwerpen dienst Integraal Waterbeleid (Elsbeth De Wachter, Michiel De Mol), provincie Antwerpen dienst Ruimtelijke Planning (Tine Loomans), provincie Vlaams-Brabant (Peter Maris).
- Bespreking ontwerp startbeslissing met gemeente Hulshout op 08/04/2016. Aanwezig: bekkensecretariaat (Tom Gabriels), gemeente Hulshout (Joost Verhaegen, Hilde Van Looy, Luc Van Roie, Kurt Van den Vonder, Wouter Veraghtert), provincie Antwerpen (Michiel De Mol, Elsbeth De Wachter, Tine Van Hoof), Waterwegen & Zeekanaal (Lieselotte Van Egdome).
- Bespreking ontwerp startbeslissing met gemeente Herselt op 23/05/16. Aanwezig: bekkensecretariaat (Tom Gabriels), gemeente Herselt (Luc Peetermans, Christiane Van Thielen, Kathleen Helsen, Marc Van den Bruel, Isabel Dylst), Ruimte Vlaanderen (Geert Stichelbaut), provincie Antwerpen dienst Integraal Waterbeleid (Elsbeth De Wachter).

Op 30/05/2016 en 06/06/2016 hebben de colleges van burgemeester en schepenen van Hulshout resp. Herselt hun goedkeuring gehecht aan de ontwerp-startbeslissing.

6 Keuze ontwikkelingsperspectief, instrument en initiatiefnemer

Voor signaalgebied Grote Waterstraat - Waterkrekel zijn volgende beleidsopties van toepassing:

C: nieuwe functionele invulling voor het gebied

De zone aangeduid als 'C' (rode kleur) in onderstaande figuur, is een te vrijwaren oeverzone van (minimum) 15 meter (vanaf de kruin van de waterloop) die wordt herbestemd.

B: maatregelen met behoud van bestemming

De delen van het signaalgebied aangeduid als 'B' (oranje kleur) in onderstaande figuur, kunnen ontwikkeld worden overeenkomstig de voorwaarden die door de dienst Integraal Waterbeleid van de provincie Antwerpen zullen opgelegd worden. Aangezien deze voorwaarden deels afhankelijk zullen zijn van mogelijke toekomstige ingrepen op en/of langs de Scheilooop, zullen deze bij de toepassing van de watertoets eenduidig worden vastgelegd door de dienst Integraal Waterbeleid van de provincie Antwerpen.

A: watertoets

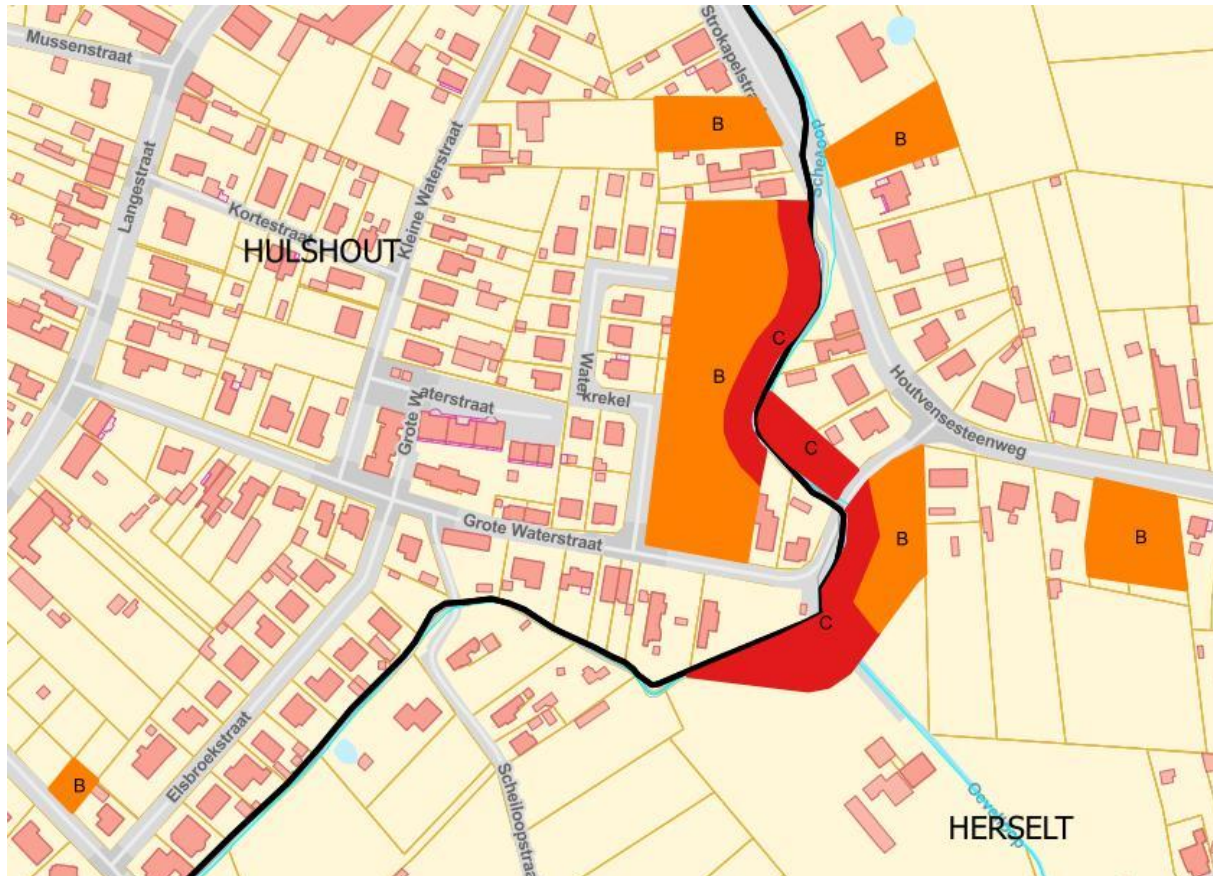
Niet van toepassing

Instrument:

Niet bepaald

Initiatiefnemer:

Niet bepaald

Figuur: ontwikkelingsperspectief voor signaalgebied Grote Waterstraat – Waterkrekel

7 Conclusie signaalgebied en beslissing Vlaamse Regering

Conclusie signaalgebied

Het signaalgebied (woongebied) is volledig aangeduid als effectief overstromingsgevoelig. Gelet op de aanwezige waterproblematiek worden de delen van het signaalgebied in de onmiddellijke nabijheid (15 meter) van de waterloop gevrijwaard door ze een nieuwe bestemming te geven. De vastgestelde waterproblemen worden echter deels veroorzaakt door aanwezige inbuizingen. Vermoedelijk kunnen een aantal technische ingrepen op en/of langs de Scheilloop de situatie verbeteren. Hierdoor kunnen de percelen die verder van de waterloop gelegen zijn, verder ontwikkeld worden, mits rekening gehouden wordt met de nodige randvoorwaarden. Aangezien deze voorwaarden deels afhankelijk zullen zijn van mogelijke toekomstige ingrepen op en/of langs de Scheilloop, zullen deze bij de toepassing van de watertoets eenduidig worden vastgelegd door de dienst Integraal Waterbeleid van de provincie Antwerpen.

Beslissing Vlaamse Regering d.d. 31/03/2017

De Vlaamse Regering hecht haar goedkeuring aan het bovenstaand ontwikkelingsperspectief en gelast de bevoegde instanties om het ontwikkelingsperspectief te respecteren en de voorwaarden uit de ontwerp-startbeslissing door te vertalen bij de toepassing van de watertoets.

